
**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2018 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ**

11/06/2018

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑ ΎΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΛΙΛΑ ΔΗΜΑΚΗ, ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ,
ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΠΑΠΠΑ**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. Μετάφραση χωρίου:

A1. Μετάφραση: Δικό μας λοιπόν έργο, είπα εγώ, των ιδρυτών της πολιτείας, (είναι) να αναγκάσουμε τις εξαιρετικές φύσεις (ή τα ξεχωριστά πνεύματα) να φτάσουν στο μάθημα που προηγουμένως είπαμε ότι είναι το ανώτερο, δηλαδή και να δουν το αγαθό και να ανεβούν εκείνο τον ανηφορικό δρόμο, και, αφού ανεβούν και δουν αρκετά (το αγαθό), να μην τους επιτρέπουμε αυτό που τώρα τους επιτρέπεται.

Και ποιο είναι αυτό;

Το να μένουν συνεχώς εκεί ψηλά, είπα εγώ, και να μη θέλουν πάλι να κατεβαίνουν κοντά σ' εκείνους τους δεσμώτες, ούτε να παίρνουν μερίδιο από τους κόπους και τις τιμές εκείνων, είτε είναι μικρότερης είτε μεγαλύτερης σημασίας

Έπειτα (μα πώς), είπε, θα αδικήσουμε αυτούς και θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, ενώ είναι δυνατόν σ' αυτούς (να ζουν) καλύτερα;

B.1. α) «ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον»: ο Σωκράτης στο σημείο αυτό ορίζει ποιο είναι το ύψιστο μάθημα. Είναι η γνώση, η θέαση του Αγαθού. Είναι το φως, ο ήλιος, η αλήθεια. Υπάρχει δυνατότητα κατάκτησης του Αγαθού. Δεν είναι κάτι το απλησίαστο, το ανέφικτο. Αντιθέτως, με τη συνδρομή της παιδείας είναι δυνατόν ο άνθρωπος να το προσεγγίσει («ἀφικέσθαι»). Η γνώση του Αγαθού είναι απαραίτητη προϋπόθεση, για να αναλάβει κάποιος τη διακυβέρνηση της πολιτείας. Ο Πλάτωνας φαίνεται να υποστηρίζει ότι κατάλληλος για έναν τέτοιο ρόλο είναι μόνο αυτός που έχει φτάσει στο ύψιστο σημείο της γνώσης. Μόνο όποιος δει τον «ήλιον», όποιος λάβει το μέγιστο μάθημα, πληροί τις προϋποθέσεις για να αναλάβει τις τύχες της πόλης. Γιατί αυτός ο άνθρωπος θα είναι πλέον γνώστης του καλού και του κακού, της δικαιοσύνης και της αδικίας, της αρετής.

β) «ιδεῖν τε τὸ ἀγαθόν» : το Αγαθό συνιστά θεμελιώδη ὄρο στο φιλοσοφικό οικοδόμημα του Πλάτωνα. Ωστόσο, ο φιλόσοφος δεν έδωσε στο έργο του μια σαφή ερμηνεία γι' αυτόν τον ὄρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα, παρά αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς. Γι' αυτό ήδη από τον αρχαιότητα το «Πλάτωνος ἀγαθόν» ήταν παροιμιακή έκφραση για κάτι το ασαφές και σκοτεινό. Ωστόσο, από τις αναφορές μέσα στο κείμενο του Πλάτωνα μπορούμε να πούμε ότι Αγαθό, δηλαδή το ύψιστο αυτό μάθημα, είναι:

- ο Το «είναι» και ὄτι διατηρεί το «είναι». Δηλαδή το ον, η βαθύτερη ουσία των ὄντων. Όχι το «φαίνεσθαι», αλλά το «είναι».
- ο Η τάξη, ο κόσμος (= κοσμιότητα, οργάνωση) και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα. Δηλαδή, το Αγαθό είναι η

οργάνωση, η ομορφιά, είναι αυτό που επιτρέπει την ύπαρξη τάξης και συνοχής ανάμεσα στα διαφορετικά.

- Ότι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη. Το Αγαθό, δηλαδή, είναι το φως, είναι το μέσο που παρέχει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να ξεφύγει από την πλάνη του, από το ψεύδος και να κατακτήσει την αλήθεια, να οδηγηθεί στον δρόμο της επιστήμης, βγαίνοντας από τον κόσμο του πνευματικού σκοταδιού και της άγνοιας.
- Η ύψιστη αρχή και η πηγή του όντος και της γνώσης.

γ) «*ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν*» : Ο Σωκράτης με αυτήν την πρόταση επιστρέφει στην αλληγορία του σπηλαίου και χαρακτηρίζει την πορεία προς το Αγαθό ως την ανάβαση από τα βάθη του σπηλαίου, την έξοδο προς το φως και τελικά τη θέαση του ύψιστου Αγαθού. Εδώ, λοιπόν, μπορούμε να διατυπώσουμε κάποια γενικά συμπεράσματα για το Αγαθό, για τον τρόπο με τον οποίο το χαρακτηρίζει ο Πλάτωνος και τον ρόλο που καλείται να επιτελέσει:

- Υπάρχει δυνατότητα να προσεγγίσει ο άνθρωπος το Αγαθό, όμως αυτό δεν ισχύει για όλους τους ανθρώπους. Μόνο οι προικισμένες φύσεις, οι άριστοι, είναι αυτοί που μπορούν να φτάσουν στην ύψιστη αυτή γνώση. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν εκ φύσεως την ικανότητα να αναρριχηθούν τόσο ψηλά και να κατακτήσουν την κορυφή της γνώσης και της αλήθειας, δηλαδή τη θέαση του Αγαθού.
- Η διαδικασία, που πρέπει να περάσουν οι «*βέλτισται φύσεις*» για να φτάσουν τελικά στο Αγαθό, δεν είναι εύκολη. Απαιτείται κοπιώδης προσπάθεια, συνεχής και δύσκολος αγώνας. Είναι ανηφορικός και τραχύς ο δρόμος προς κατάκτηση του μέγιστου αυτού μαθήματος, του Αγαθού. Η επανάληψη της λέξης ανάβαση («*ἀναβῆναι, ἀνάβασιν,*») υπογραμμίζει τη δυσκολία της ανηφορικής αυτής πορείας.

B.2. Το χωρίο αυτό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα του λόγου του Σωκράτη, καθώς δίνεται ο σκοπός του νόμου, αλλά και τα μέσα τα οποία πρέπει να χρησιμοποιήσει για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Ειδικότερα:

α) Ο σκοπός του νόμου:

- Να αποβλέπει στην *ευδαιμονία του κοινωνικού συνόλου*, παρέχοντας υπηρεσίες σε όλο το κοινωνικό σύνολο και όχι μόνο σε κάποια προνομιούχα τάξη («*ἐν ὅλῃ ... ἐγγενέσθαι*»).
- Να επιτυγχάνει την *αρμονική συνύπαρξη των πολιτών*. Να συνεργάζονται, δηλαδή, γόνιμα και δημιουργικά, συγκροτώντας ένα σύνολο και να μην έχουν οι τρεις τάξεις της πόλης μεταξύ τους εχθρικές διαθέσεις («*συναρμόττων τοὺς πολίτας*»).

- Να καλλιεργεί *κλίμα συνεργασίας* μεταξύ των πολιτών. Να αναπτύσσει τον αλτρουισμό, την αλληλεγγύη, να εμφυσά στους πολίτες την επιθυμία να προσφέρουν ό,τι μπορούν για το κοινωνικό σύνολο. Να διαμορφώνει συλλογική συνείδηση, έτσι ώστε κάθε τάξη και κάθε πολίτης ξεχωριστά να ωφελεί -στον βαθμό που μπορεί- τους συμπολίτες του («*μεταδιδόναι ... ὠφελειν*»).
- Να *διαπλάθει πολίτες*, οι οποίοι θα είναι εμποτισμένοι με τις αξίες της συλλογικότητας και οι οποίοι θα έχουν συνειδητοποιήσει ότι έχουν κάποιο συγκεκριμένο ρόλο να διαδραματίσουν στην πολιτεία. Πρέπει, λοιπόν, ο νόμος να περάσει στη συνείδηση των πολιτών ότι δεν μπορούν να πράττουν ό,τι και όπως θέλουν, αλλά έχουν έναν συγκεκριμένο ρόλο να επιτελέσουν μέσα στα πλαίσια της πολιτείας, με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία της και κατ' επέκταση την ευδαιμονία των ίδιων των πολιτών («*ἐμποιῶν ... βούλεται*»).

β) Οι τρόποι του νόμου:

- Η *πειθῶ*. Ο Πλάτωνας θεωρεί ότι ο νόμος θα πρέπει να πείθει τους πολίτες να συμμορφώνονται με τις επιταγές του. Δηλαδή πρωταρχικό ζητούμενο είναι οι πολίτες να μην εξαναγκάζονται, αλλά συνειδητά να ακολουθούν τον νόμο. Αυτό, βέβαια, απαιτεί την κατάλληλη αγωγή, την ηθική διαπαιδαγώγηση, την καλλιέργεια της κοινωνικής συνείδησης των πολιτών, που θα τους επιτρέψει να υπακούουν στους νόμους χωρίς άσκηση πίεσης.
- Η *ανάγκη* = *βία*. Βλέπουμε ότι ο Πλάτωνας δεν περιορίζεται μόνο στην πειθῶ. Αποδέχεται ως μέσο διαμόρφωσης πολιτών, συμμορφωμένων με τον νόμο, τη βία. Στους «*Νόμους*» ο Πλάτωνας λέει ότι ο άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθῶ με τη βία, η οποία αφορά τον «*ἄπειρον παιδείας ὄχλον*». Βλέπουμε, λοιπόν, ότι όχι απλώς υιοθετεί και τους δύο τρόπους, αλλά ορίζει και τις περιπτώσεις όπου ο καθένας πρέπει να εφαρμόζεται: η βία, δηλαδή, θα πρέπει να εφαρμόζεται στον όχλο, ο οποίος δεν έχει λάβει παιδεία και δεν μπορεί με την πειθῶ να οδηγηθεί στον σωστό δρόμο.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε από το κείμενο ότι ο Πλάτωνας δείχνει μάλλον μια προτίμηση προς την πειθῶ, καθώς λέει ότι ο σκοπός του νόμου είναι να διαμορφώσει τέτοιους πολίτες που θα ωφελούν ο ένας τον άλλο («*ποιῶν ... ὠφελίας*»). Φυσικά, όταν γίνεται αναφορά σε διαμόρφωση, διάπλαση χαρακτήρων και νοσοτροπιών, μάλλον έχουμε να κάνουμε με την παιδεία, την καλλιέργεια, την πειθῶ και όχι τη βία και τον εξαναγκασμό.

B4. α. ἀφικέσθαι – ανικανοποίητος / εἶπον – ρήμα / ἰδεῖν – ιδέα / μεταδιδόναι – παράδοση.

B4. β. Ο άνθρωπος στη σημερινή εποχή επιδιώκει συνεχώς την απόκτηση πολλών υλικών αγαθών.

Ο οξύς πόνος που αισθανόταν στην κοιλιά τον οδήγησε στο νοσοκομείο.

Η κρίση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις οδήγησε σε έναν φαύλο κύκλο συζητήσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Γ1 . Μετάφραση κειμένου:

Η ρητορική είναι ανάλογη με τη διαλεκτική. Γιατί και οι δύο ασχολούνται με θέματα που με κάποιον τρόπο έχουν να κάνουν με τις γνώσεις όλων ανεξαιρέτως (των ανθρώπων) και δεν είναι διακριτό γνώρισμα καμιάς επιστήμης. Για αυτό και όλοι με κάποιον τρόπο μετέχουν και στις δύο. Γιατί όλοι μέχρι ενός σημείου προσπαθούν (επιχειρούν) να εξετάσουν (να ασκήσουν κριτική), να υπερασπιστούν ένα επιχείρημα, να απολογηθούν και να κατηγορήσουν. Μερικοί (οι μεν) όμως από τους πολλούς κάνουν (πράττουν) αυτά τυχαία, ενώ οι άλλοι ως αποτέλεσμα άσκησης εξαιτίας της συνήθειας. Επειδή όμως και οι δύο τρόποι (και τα δύο) είναι δυνατά (ενδέχεται) να γίνουν, είναι φανερό ότι αυτά θα μπορούσαν να γίνουν με μέθοδο. Είναι δυνατό να βρούμε (να παρατηρήσουμε) την αιτία για την οποία επιτυγχάνουν κάποιοι εξαιτίας της συνήθειας και άλλοι στην τύχη, τότε όλοι θα συμφωνούσαμε ότι κάτι τέτοιο είναι έργο μιας τέχνης.

Γ2.α. ἀφωρίσθη / ὑπόσχες / πλείσταις / δρώντων.

Γ2. β. τὰ δὲ τοιαῦτα ἤδη πᾶς ἄν ὁμολογήσαι τεχνῶν ἔργα εἶναι.

Γ3. α. τῇ διαλεκτικῇ : δοτική αντικειμενική στο «ἀντίστροφος» / **ἐξετάζειν** : τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο ἐγχειροῦσιν με υποκείμενο το «πάντες» (ταυτοπροσωπία) / **θεωρεῖν** : τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο ἀπρόσωπο ρήμα ἐνδέχεται / **ἔργον** : κατηγορούμενο στο «τὸ τοιοῦτον» μέσω του εἶναι.

Γ3. β. Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση που εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει το πραγματικό.

Γ3 . γ. τῶν πολλῶν : γενική διαιρετική στο «οἱ μὲν» / **εἰκῆ** : δοτικοφανές επίρρημα του τρόπου στο δρῶσιν / **ταῦτα** : σύστοιχο αντικείμενο στο

δρῶσιν / διὰ συνήθειαν : εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο δρῶσιν.

